

מאז 1962 קהילה ויצירה יהודית

פעילויות הקהילה מתקיימות בסיוע הסוכנות היהודית לארץ ישראל

רות בורר: דבר תורה לפרשת קורח תש"ע

קורח – דיון חדש

נקודות המגע בין הפרשה וההפטרה מספר שמואל א' יא:14-יב:22
בפרשת קורח – משה עונה לתלונת בני ראובן נגד השתררותו עליהם במילים:
"לא חמור אחד מהם נשאתי ולא הרעותי את אחד מהם"
ובהפטרה - את אותן המילים אומר שמואל לעם אחרי המלכת שאול:
"את שור מי לקחתי ואת חמור מי לקחתי..."
הדומה בשני הארועים – הדיון בשאלת המנהיגות וישרו של המנהיג.
השונה ביניהם - בפרשה בולט יחסם השלילי של המורדים אל משה
בהפטרה בולט יחסם החיובי של בני ישראל אל מנהיגות שמואל

נתבונן עתה מקרוב אל הפסוק הפותח את פרשת קורח:

"ויקח קורח בן יצהר בן קהת בן לוי ודתן ואבירם בני אליאב ואון בן פלת
בני ראובן ויקומו לפני משה ואנשים מבני ישראל חמישים ומאתים נשיאי
עדה קריאי מועד..."

במבט ראשון בולטת בעיה תחבירית כתוב: "ויקח קורח", אך המשפט אינו שלם, חסר
המושא – את מי לקח קורח? או את מה לקח?
מצד אחר, עצם פתיחת הפרשה בשמו של קורח מעידה על חשיבותו של קורח. הוא מעין
הדמות המנהיגה, מעין האב טיפוס של רצון המרד, בהמשך מובאות עוד שתי קבוצות של
מורדים – דתן ואבירם ואון בן פלת בני ראובן, וחמישים ומאתים האנשים מבני ישראל
נשיאי עדה...

האם לפנינו שלוש קבוצות של מורדים שבראשם עומד קורח? או אולי שתיים? מאוחר
יותר בפרשה כתוב כי מאתים וחמישים האנשים מצטרפים אל קורח בעומדם מול אהל
מועד, והם שותפים בעונש השריפה.

אם נבדוק עתה בפירוט את פרק טז', הפותח את פרשת קורח, נראה ששלושת סיפורי
המרידות (או שתיים) שולבו יחד ויש ביניהן סתירות:

סתירות לגבי זיהוים של המורדים

סתירות לגבי מטרותיהם

סתירות לגבי המקום שבו מתבצע העימות עם משה

סתירות לגבי המקומות שבהם מתבצעים העונשים

וסתירות לגבי צורת העונשים שבהם מושמדים המורדים.

קורח הוא לוי, ואפשר להבין את מניעי המרד של הלויים בשאיפתם למעמד של כהונה עם
כל הפריווילגיות שבה, כפי שנראה די ברור מן הפסוק הבא:

"ויקהלו על משה ואהרון ויאמרו אליהם: רב לכם! כי כל העדה כולם קדושים ובתוכם

ה' ומדוע תנשאו על קהל ה'?"

המרד של קורח והלויים הוא בפירוש לא רק נגד משה, אלא גם נגד אהרון הכהן גדול.

מאז 1962 קהילה ויצירה יהודית

פעילויות הקהילה מתקיימות בסיוע הסוכנות היהודית לארץ ישראל

משה בתגובתו פונה אל קורח ועדתו בני לוי ואומר להם:

"רב לכם בני לוי. ומוסיף: "המעט מכם כי הבדיל אלוהי ישראל אתכם מעדת ישראל

להקריב אתכם אליו לעבוד את עבודת משכן ה' וביקשתם גם כהונה?"

אין בדברי משה לקורח ולעדתו שום התייחסות לבני ראובן – לדתן ואבירם, שלא היה

להם בהכרח שום עניין ביתרונות הכוהנים. הוא אף פונה בנפרד אל דתן ואבירם

בפסוקים הבאים (12-15) ודורש מהם לבוא אליו. הם מסרבים ואומרים בבוטות -

"לא נעלה", ומיד מוסיפים את תלונתם:

"המעט כי העליתנו ממצרים להמיתנו במדבר כי תשתרר עלינו גם השתרר!" והם אפילו

חוזרים על תשובתם הבוטה בשנייה – "לא נעלה!"

מתברר שהמרד של בני ראובן מכוון כלפי משה לבדו ולא כנגד אהרון, והעניין דן בסמכות

הפוליטית של משה. כאן חשוב לזכור שראובן הוא בכור הבנים שנדחה מבכורתו

בהמשך הפסוקים (16-23) חוזר שוב הדיון אל קורח ועדתו כדי להעמיד במבחן פולחני

את הלגיטימיות של דרישת קורח, קורח ומאתים וחמישים האנשים ההולכים עימו

מתבקשים על ידי משה (בדבר ה') להקריב קטורת לפני ה' על גבי מחתות לפני אוהל מועד,

ואז יודע במי בחר ה' ככתוב: (פסוק 17)

"ויאמר משה אל קורח: אתה וכל עדתך היו לפני ה' והם ואהרן מחר. וקחו איש מחתתו

ויעמדו פתח אהל מועד".

כלומר, מצד אחד עומדים קורח ומאתים וחמישים האנשים ולמולם אהרן הכהן, וכולם

נדרשים לשים קטורת על האש שעל המחתות.

אבל מה קורה אחרי זה? לתאור סופו של המבחן נצטרך לחכות עד הפסוק האחרון

בפרשה – פסוק 34.

בינתיים, חוזרים הפסוקים הבאים 23-34 אל פרשת דתן ואבירם ומשפחותיהם הנאספים

בפתח אהליהם של בני ראובן, ומשה עצמו הולך אל מקום משכנם ככתוב:

"ויקם משה וילך אל דתן ואבירם וילכו אחריו זקני ישראל".

שם מזהיר משה את העם הניצבים מסביב: "סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה..."

פן תיספו בכל חטאתם". עכשיו כדאי לשים לב לפסוק 27 הממשיך את התאור:

"ויעלו מעל משכן קורח דתן ואבירם מסביב ודתן ואבירם יצאו ניצבים פתח

אהליהם ונשיהם ובניהם וטפם".

מה עושה כאן קורח ליד אהלי דתן ואבירם? הלא אין להניח שאהליהם סמוכים זה לזה.

ואז מתבצע העונש הנורא (פסוק 32):

"ותפתח הארץ את פיה ותבלע אותם ואת בתיהם ואת כל האדם אשר לקורח ואת כל

הרכוש וירדו הם וכל אשר להם חיים שאולה..."

ומה שוב עושה כאן שמו של קורח? הלא הוא ואנשיו ומאתים האיש נשיאי העדה עומדים

מול אהל מועד! את התשובה לאשר קורה להם נמצא, כנזכר למעלה, רק בפסוק האחרון

של הפרשה בפסוק 34:

"ואש יצאה מאת ה' ותאכל את החמישים ומאתים איש מקריבי הקטורת".

על הסתירות הפנימיות האלה ועל טשטוש העונשים – האחד ליד אהל מועד – השריפה,

והשני – באהלי בני ראובן – הבליעה באדמה, כאילו הם עונש אחד, ועל ערוב שמו של

קהילת מבקשי דרך, ע"ר

ש"י עגנון 22 ירושלים 93589 קווי אוטובוס 13, 24, 4

טל: 02-6792501 פקס: 02-6786207

דואר אלקטרוני: kehillah@bezeqint.net

אתר אינטרנט: www.mevakshei.org

מאז 1962 קהילה ויצירה יהודית

פעילויות הקהילה מתקיימות בסיוע הסוכנות היהודית לארץ ישראל

קורח בשני המקרים - כבר עמד הפרשן החריף והראצינאלי מן המאה ה-12 - משה בן עזרא. והוא מעיר בפירושו:

יש האומרים שקורח נבלע על ידי האדמה ככתוב בפרק כו:10 - "ותפתח האדמה את פיה ותבלע אותם ואת קורח". ואחרים אומרים שהוא נשרף לפי הנאמר בהמשכו של אותו פסוק: "באכל האש את חמישים ומאתים האיש"...
וחכמינו זכרונם לברכה אומרים שהוא גם נשרף וגם נבלע ע"י האדמה, כי קורח לא נזכר שם. למעשה, מוסיף אבן עזרא, קורח עמד עם עדתו ונשיאי העדה שהקריבו את הקטורת ונשרף שם עימם.

יש להניח שמה שהינחה את העורך המקראי לא היתה רשלנות או אי תשומת לב לסתירות שבכתוב, אלא להיפך, היתה לו כוונה ברורה במעשה שילוב שתי המרידות ובהצמדת שמו של קורח לדתן ואבירם שלוש פעמים כפי שראינו בפסוקים - 24, 27, 32. ניתן לראות זאת במבנה הלשוני-ספרותי המדוקדק של הטקסט, שיש בו סימטריה של מבנה וחזרה מכוונת על אותם ביטויים ומוטיבים.

כך, בדברי המרד של קורח אל משה נאמר: "רב לכם, כי כל העדה כולם קדושים" וגו' וְמִשָּׁה עֹנֶה לָהֶם: "רב לכם בני לוי".

וכן בדברי דתן ואבירם למשה: "המעט כי העליתנו מארץ זבת חלב ודבש" ... ובהמשך, תגובתם לדרישתו של משה כי יבואו אליו הם עונים: "לא נעלה", ואף חוזרים על תשובתם הבוטה באמרם פעם נוספת: "לא נעלה".

מוטיב העליה מובלט על ידי היפוכו - הירידה, כאשר בסופם הם יורדים למטה, אל בטן האדמה. ואותו משפט מדברי דתן ואבירם חוזר גם בתשובתו של משה לעדת הלויים: "המעט מכם כי הבדיל אלוהי ישראל אתכם..."

המשפטים החוזרים יוצרים סימטריה וגם אנלוגיה בין קורח ועדתו לבין מרד בני ראובן, והם מעידים על מלאכת עריכה מדויקת ומתוכננת.

כלומר, מטרתו של העורך המקראי מלפני כשלושת אלפים שנה, שונה מן ההתייחסות שלנו אל הטקסט בגלותנו סתירות ובבקשנו עקביות בעלילה.

כי בעיני העורך המקראי הנסיון לתפוס את השלטון - את הכוח הפוליטי, והנסיון להשתלט על הכהונה ופולחנה, מהווים שניהם בעיניו - מרד מהותי וארכיטיפי כנגד הסמכות האלוהית, ולכן יש לספרם כמרד אחד וכמעשה אחד.

מקורות

: ע"פ ספרו של רוברט אולטר, אמנות הסיפור המקראי.